

УДК 342.52

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2024-48-521>

*І. В. Яковюк, д.ю.н., професор, професор кафедри
Європейського права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0002-8070-1645*

*Т. В. Стещенко, к.ю.н., доцентка кафедри Держав-
ного будівництва Національного юридичного універ-
ситету імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0002-2002-454X*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ФОРМИ РОБОТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

***Анотація.** Цифровізація парламенту є важливою темою сьогодення. У наш час цифровізація стала не просто технологічним трендом, а невід'ємним елементом ефективного державного управління. Цифрова трансформація Верховної Ради України є ключовим напрямом модернізації, що спрямований на підвищення прозорості, ефективності та підзвітності законодавчого процесу. Це важливий крок до побудови сучасної, відкритої та ефективної системи управління, яка відповідає запитам суспільства та глобальним тенденціям.*

Зміни в українському суспільстві, викликані цифровізацією, стають все більш помітними. Вони охоплюють не лише економіку та повсякденне

життя громадян, а й сферу державного управління. Це призводить до необхідності перегляду традиційних підходів до роботи державних інституцій, зокрема Верховної Ради України.

Робота над цифровізацією парламенту — це комплексний процес, який вимагає не лише технічних рішень, а й законодавчих змін. Комітети Верховної Ради України у тісній співпраці з Апаратом, відіграють ключову роль у цій трансформації.

Закон України «Про Національну програму інформатизації» закріплює визначення цифровізації, як процес впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільного життя .

Ключові слова: *цифровізація, організаційна форма роботи парламенту, цифровий парламент, інформатизація.*

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, цифровізація державних інституцій, зокрема Верховної Ради України, є ключовим інструментом для підвищення ефективності її роботи та зміцнення довіри суспільства. Впровадження цифрових рішень, таких як електронний документообіг, системи електронного голосування та онлайн-трансляції засідань, має на меті прискорення законодавчого процесу та забезпечення його прозорості. Попри значні зусилля щодо впровадження цифрових технологій у роботу Верховної Ради України, досі залишається низка невіршених питань. Чи справді цифровізація призводить до суттєвого підвищення ефективності парламентської діяльності? Які конкретні бар'єри (технічні, правові, організаційні) перешкоджають повноцінному використанню цифрових інструментів для забезпечення прозорості у роботі Верховної Ради України? Як запобігти використанню цифрових платформ для маніпуляцій та обмеженню доступу громадян до інформації?

Сучасні концепції управління передбачають не лише цифровізацію внутрішніх процесів державного апарату, а й активне залучення громадян до ухвалення рішень. Цифрові інструменти можуть стати платформою для розширення інструментів електронної демократії, таких як електронні петиції, консультації з громадськістю.

Запровадження електронних інструментів для взаємодії Верховної Ради України з громадянами не гарантує автоматичного підвищення рівня електронної демократії. Проблема полягає в тому, що технічна можливість не завжди перетворюється на реальну участь.

Аналіз останніх публікацій. Для всебічного розуміння поняття цифровізація та цифрова трансформація слід звернутись до наукових праць видатних вітчизняних та закордонних науковців. В даному питанні можна відзначити дослідження Джейсона Бреннана, Г. О. Ткачука, З. М. Бурик. Їх дослідження можна взяти за основу для визначення поняття цифрової трансформації. Дослідженням «цифровізації» присвячені праці Джозефа Стігліца, серед сучасних дослідників можна виділити О. Є. Гудзь, В. І. Ляшенко та інших.

Мета наукової статті це аналіз процесу цифровізації Верховної Ради України. Автори розглядають основні виклики та можливості, які виникають на цьому шляху, оцінюють вплив цифрових технологій на роботу парламенту та взаємодію з громадянами, а також досліджують, як використання цифрових інструментів може сприяти оптимізації законодавчої діяльності, підвищенню рівня довіри до державних інституцій та зміцненню демократичних засад в Україні.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація парламенту охоплює широкий спектр інструментів і технологій, які мають значний вплив на його роботу. Вони підвищують ефективність, прозорість і доступність законодавчих процесів. Цифрові технології це сукупність систематизованих правових, науково-технічних, організаційних рішень, спрямованих на застосування комп'ютерної та іншої електронно-обчислювальної техніки, програмного забезпечення та інших засобів для зменшення участі користувача інформаційно-комунікаційних систем і засобів інформатизації під час збирання, приймання, обробки, передавання інформації чи трудомісткості виконуваних операцій [7].

Цифровізація (Digitalisation) – це широкий процес впровадження та використання цифрових технологій в усіх сферах

життя, включаючи економіку, державне управління та суспільство. На відміну від простого оцифрування (переведення інформації з паперових носіїв у цифровий формат), цифровізація передбачає наступні процеси: трансформація, створення нових можливостей, зменшення бюрократії.

Трансформацію процесів можна розглядати як зміну бізнес-моделей, робочих процесів та взаємодію між людьми, що стають більш ефективними та зручними.

Створення нових можливостей полягає у використанні необхідних даних, аналітики, штучного інтелекту для прийняття більш обґрунтованих рішень.

Зменшення бюрократії у діяльності органів влади стосується оптимізації та автоматизації державних послуг, що робить їх швидшими та доступнішими для громадян.

Цифровий парламент як варіант, може означати інтегровану, сучасну платформу законодавчих органів, яка постійно забезпечує прозорі, всеосяжні і безпечні функції парламентських процесів в будь-якому середовищі, забезпечуючи впровадження інноваційних рішень, таких як автоматизація повсякденних завдань, аналітика даних, впровадження штучного інтелекту, а також перетворює традиційну парламентську роботу в більш адаптивну і прогресивну систему. Реалізація цифрового парламенту має включати комплекс дій та заходів, які базуватимуться на модернізації та розвитку цифрових технологій в парламентському процесі, зокрема шляхом впровадження сучасних цифрових інструментів. Перед тим, як створювати цифровий парламент, варто визначити основні етапи впровадження та можливі виклики для парламентарів [2].

Основна мета «електронного парламенту» — зробити роботу законодавчого органу більш відкритою для суспільства, скоротити бюрократію та надати депутатам ефективні інструменти для виконання їхніх функцій [3].

Основні напрямки цифровізації парламенту дають можливості модернізувати роботу Верховної Ради України, а саме:

1. В законодавчій діяльності Верховної Ради України використовувати системи електронного документообігу, електро-

ного голосування та платформи обговорення та внесення правок і пропозицій до текстів законопроектів.

Тобто, замість паперових документів використовувати цифрові платформи для підготовки, узгодження та реєстрації законопроектів, що пришвидшує процес та зменшує ризик втрати документів.

Електронне голосування забезпечує застосування спеціалізованих систем для голосування, дозволяє швидко та точно фіксувати результати, уникаючи помилок, властивих ручному підрахунку. Також це забезпечує більшу прозорість, оскільки дані можуть бути оприлюднені в режимі реального часу.

Системи для обговорення та внесення правок – це різноманітні платформи, які дозволяють депутатам та експертам спільно працювати над текстами законопроектів, вносити пропозиції та відстежувати зміни. Це сприяє більш якісному та зваженому прийняттю рішень.

2. Комунікація та взаємодія реалізується через офіційні парламентські портали, вебсайти, які є основним джерелом інформації про діяльність парламенту: трансляції засідань, стенограми, інформація про депутатів та законопроекти. Це підвищує публічність та підзвітність роботи законодавчого органу влади.

Існують системи електронних петицій, тобто платформи, через які громадяни можуть подавати свої пропозиції та ініціативи, збір підписів. Це інструмент електронної демократії, що дозволяє безпосередньо впливати на законодавчий процес.

Парламент реалізовує інтеграцію з соціальними мережами та месенджерами. Депутати та комітети Верховної Ради України використовують соціальні мережі для інформування громадськості, проведення опитувань та отримання зворотного зв'язку.

3. В управлінні та адміністративній роботі Верховна Рада України використовує електронні системи управління даними (DMS) для систематизації та зберігання великих обсягів інформації (стенограми, архіви, протоколи), геоінформаційні системи (ГІС), які дозволяють візуалізувати дані щодо законопроектів, які стосуються певних регіонів, допомагаючи депутатам аналізувати вплив своїх рішень.

4. Використання штучного інтелекту (ШІ) у роботі Верховної Ради України на сьогодні допомагає у розробці законопроектів, аналізуванні великих обсягів даних, виявленні прогалин в законодавстві, прогнозуванні економічних та соціальних наслідків прийняття законопроектів.

Використання голосового помічника для депутатів – ШІ-асистента допомагає парламентарям орієнтуватися в складних документах, готувати промови та відповідати на запити виборців.

5. Поглиблення цифрової демократії реалізується через платформи для співпраці з громадянами. Модернізація платформ дозволить громадянам не просто подавати петиції, а й брати активну участь у розробці законопроектів, обговорюючи їх в реальному часі.

Розвиток технологій може зробити електронне голосування в парламенті та на виборах абсолютно захищеним та прозорим.

6. Робота Верховної Ради України у напрямку кібербезпеки та захисту даних, тобто захист життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі [1].

Цифровізація парламентських процесів, яка включає перехід на електронний документообіг, дистанційне голосування та зберігання великих обсягів даних, значно підвищує рівень вразливості до кібератак, витоку інформації та інших загроз. Забезпечення надійної кібербезпеки є критично важливим для збереження суверенітету, цілісності законодавчого процесу та захисту персональних даних. Для цього необхідним є впровадження систем виявлення вторгнень, моніторинг та швидке реагування на кібератаки, квантове шифрування, використання нових методів для захисту конфіденційної інформації від злому.

Оскільки вся інформація є цифровою, її захист від кібератак, злому та витоків стає пріоритетом у роботі парламенту.

7. В аналітичній діяльності парламент використовує великі бази даних для аналізу потреб суспільства, ефективності державних програм та впливу прийнятих рішень.

Цифровізація парламенту звертає особливу увагу на відкритий парламент, тобто на надання повного доступу до даних про діяльність парламенту в режимі реального часу, що сприяє громадянському контролю та боротьбі з корупцією.

Таким чином, майбутній електронний парламент буде не просто цифровою версією традиційного, а динамічною, інтерактивною системою, що оптимізує законодавчу діяльність та максимально залучає громадян до політичного життя.

Цифровізація має значний вплив на ефективність, прозорість та підзвітність парламенту, трансформуючи його роботу в ключових сферах.

8. Цифровізація значно підвищує ефективність парламентської діяльності за рахунок прискорення законодавчого процесу. Цифрові бази даних та архіви дають можливість швидко знаходити необхідні документи, стенограми засідань, аналітичні матеріали, що є критично важливим для якісної законотворчості.

9. Впровадження цифрових технологій робить роботу парламенту більш відкритою для громадськості, підвищуючи рівень довіри.

Офіційні парламентські вебсайти та портали надають повну інформацію про законопроекти на всіх стадіях їх розгляду, результати голосувань, біографії депутатів та їхні декларації. Це дозволяє громадянам відстежувати діяльність своїх обранців.

Прямі трансляції засідань парламенту та комітетів в Інтернеті дозволяють кожному бачити, як і чому ухвалюються рішення, безпосередньо спостерігати за дискусіями, які виникають у залі засідань між депутатами.

Публікація інформації у форматі відкритих даних дозволяє журналістам, громадським активістам та дослідникам аналізувати великі масиви даних про бюджетні витрати, голосування та законодавчу діяльність, виявляючи можливі порушення.

10. Цифровізація створює інструменти, які роблять депутатів більш підзвітними перед своїми виборцями. Громадяни мо-

жуть легко перевіряти, як голосує їхній депутат за конкретні законопроекти, що створює основу для оцінки його діяльності.

Системи електронних петицій, онлайн-звернень та громадських обговорень надають громадянам прямі канали впливу на законодавчий процес. Депутати змушені реагувати на ці ініціативи, що посилює їхню відповідальність.

Соціальні мережі та інші цифрові канали дозволяють виборцям безпосередньо звертатися до депутатів, висловлювати свою думку та критику, що стимулює парламентарів до більш відповідальної поведінки.

Встановлено, що перехід парламентарів у спілкуванні з виборцями від традиційної комунікації в офлайн форматі до формату онлайн сприяє реалізації в політичній сфері відкритості, інклюзивності, співробітництва й участі [4].

За цифровізацію роботи парламенту безпосередньо відповідають кілька ключових комітетів, а також Апарат Верховної Ради України [6].

Комітет з питань цифрової трансформації відіграє центральну роль, оскільки його мандат безпосередньо охоплює законодавчі основи цифровізації.

Комітет ініціює та розглядає законопроекти, спрямовані на впровадження нових технологій у парламентській діяльності. Це може стосуватися електронного документообігу, електронного голосування, забезпечення кібербезпеки парламентських систем тощо. Комітет моніторить, як Апарат Верховної Ради України впроваджує цифрові інструменти, і, у разі потреби, вносить корективи в законодавчу базу.

Хоча Комітет з питань цифрової трансформації є головним, інші комітети також можуть бути залучені до процесу, залежно від специфіки питань.

Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України відповідає за процедури та правила роботи парламенту. Будь-яка цифровізація, яка змінює процедуру голосування, реєстрації депутатів, виступів або документообігу, повинна бути узгоджена з його позицією та ухвалена через відповідні зміни до Регламенту Верховної Ради

України. Наприклад, впровадження електронної системи голосування потребувало б їхнього схвалення.

Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки може брати участь у розробці законодавства, що стосується кібербезпеки інформаційних систем Верховної Ради України, особливо в умовах війни.

Комітет з питань бюджету відповідає за розподіл державних коштів. Він розглядає та затверджує бюджетні запити Апарату Верховної Ради України на закупівлю техніки, програмного забезпечення, навчання персоналу та інші витрати, пов'язані з цифровізацією.

Робота над цифровізацією парламенту – це комплексний процес, який вимагає не лише технічних рішень, а й законодавчих змін. Комітети Верховної Ради України, у тісній співпраці з Апаратом, відіграють ключову роль у цій трансформації.

Висновки. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в діяльність українського парламенту стало великим кроком вперед на шляху до євроінтеграції нашої держави. Адже розвиток електронного парламентаризму зміг почати забезпечувати повну автоматизацію законотворчого процесу, підвищувати ефективність діяльності парламенту, інформаційну взаємодію Верховної Ради України з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадянами та юридичними особами [6].

Концепція «електронний парламент» отримала розвиток в адміністративній реформі України, оскільки вона сприяла підвищенню якості та ефективності надання державних і муніципальних послуг, транспарентності органів влади. При цьому в умовах цифровізації публічного управління дана концепція продовжує активно розвиватися. Сьогодні її еволюція визначається зростаючим рівнем технічних новацій і мінливими соціально-політичними умовами. З точки зору технічних інновацій, електронний парламент еволюціонує в бік ідей держави як платформи, які представляють собою більш складні електронні інструменти, ніж існуючі портали [7].

Незважаючи на значні досягнення, процес цифровізації потребує подальших інвестицій та зусиль. Лише цілісний, системний підхід, який поєднає технологічні рішення з оновленням правової бази та підвищенням цифрової культури народних депутатів та працівників апарату Верховної Ради України, гарантує, що цифровізація парламенту стане не лише технічною зміною, а й справжнім інструментом якісного народовладдя.

Список використаних джерел:

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2017, № 45, ст.403. Дата оновлення 20.04.2025. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
2. Динник І. Цифровий парламент: можливості та виклики для роботи народних депутатів в умовах війни. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*.2025. № 1. С. 80–84. URL:<https://journals.academ.vinnica.ua/index.php/eco-pa/article/view/207/193>
3. Бурик З. М. Електронна демократія, електронний парламент в сучасних умовах. *Innovations and Prospects of World Science: The 2nd International Scientific and Practical Conference* (October 6–8, 2021). Vancouver: PerfectPublishing. 2021. P. 504–506. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/10/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-OF-WORLD-SCIENCE-6-8.10.21.pdf#page=504>
4. Ковальчук О., Чернописька В. Розвиток електронного парламентаризму на шляху до євроінтеграції українського суспільства. *Парламентаризм в Україні та країнах Європи: історико-правова ретроспектива і сучасність*: матеріали 14-тої всеукр.наук.конф. (м. Львів, 2 груд. 2022 р.). Львів: Л-Прес, 2022, Вип. 14. С. 45–49. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/vipusk-14-2022-r.pdf>.
5. Mazur, T., & Flogaitis, S. Electronic Parliament as a Factor of Sustainable Development: History and Prospects. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 2023. Vol. 13, № 2, P. 19–29. DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/2.2023.19>
6. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1995, № 19, ст.134. Дата оновлення 01.09.2025. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
7. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2023, № 51, ст.127. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

REFERENCES :

1. Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 r. № 2163-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 2017, № 45, art.403. Data onovlennia 20.04.2025. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
2. Dynnyk I. (2025). Tsyfrovyi parlament: mozhlyvosti ta vyklyky dlia roboty narodnykh deputativ v umovakh viiny. *Naukovi visnyk Vinnytskoi akademii bezpererвної osvity. Serii «Ekolohiia. Publichne upravlinnia ta administruvannia»*. № 1. URL:<https://journals.academ.vinnica.ua/index.php/eco-pa/article/view/207/193>.
3. Buryk Z. M. (2021). Elektronna demokratiia, elektronnyi parlament v suchasnykh umovakh. *Innovations and Prospects of World Science: The 2nd International Scientific and Practical Conference (October 6–8, 2021)*. Vancouver: PerfectPublishing. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/10/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-OF-WORLD-SCIENCE-6-8.10.21.pdf#page=504>
4. Kovalchuk O., Chornopyska V. (2022). Rozvytok elektronnoho parlamentaryzmu na shliakhu do yevrointehratsii ukrainskoho suspilstva. *Parlamentaryzm v Ukraini ta krainakh Yevropy: istoryko-pravova retrospektyva i suchasnist:materialy 14-toi vseukr.nauk.konf. (m. Lviv,2 hrud. 2022 r.)*. Lviv: L-Pres, Issuer. 14. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/vipusk-14-2022-r.pdf>.
5. Mazur, T., & Flogaitis, S. (2023). Electronic Parliament as a Factor of Sustainable Development: History and Prospects. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*. Vol. 13, № 2. DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/2.2023.19>.
6. Pro komitety Verkhovnoi Rady Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 04.04.1995 r. № 116/95-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 1995, № 19, art.134. Data onovlennia 01.09.2025. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
7. Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii:Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 r. № 2807-IX. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 2023, № 51, art.127. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

I. V. Yakoviyk, T. V. Steshenko

Digitalisation as a Component of the Organisational Form of Work of the Verkhovna Rada of Ukraine

Abstract. *Digitalisation is a broad process of introducing and using digital technologies in all areas of life, including the economy, public administration and society.*

Digitalisation in Ukraine is one of the priority areas, covering various spheres, including the activities of state bodies and the provision of electronic services to citizens.

Digitalisation in the Verkhovna Rada of Ukraine manifests itself both in the improvement of internal processes and services and in the adoption of legislation concerning digital transformations in various spheres of life.

The digitisation of parliament is an important topic today. Nowadays, digitalisation has become not just a technological trend, but also an integral part of effective public administration. The digital transformation of the Verkhovna Rada of Ukraine is a key area of modernisation aimed at increasing the transparency, efficiency and accountability of the legislative process. This is an important step towards building a modern, open and effective management system that meets the needs of society and global trends.

The work on digitising parliament is a complex process that requires not only technical solutions but also legislative changes. The committees of the Verkhovna Rada of Ukraine, in close cooperation with the Secretariat, play a key role in this transformation.

The Law of Ukraine 'On the National Informatisation Programme' defines digitalisation as the process of introducing digital technologies into all spheres of public life.

The changes in Ukrainian society brought about by digitalisation are becoming increasingly noticeable. They cover not only the economy and everyday life of citizens, but also the sphere of public administration. This necessitates a review of traditional approaches to the work of state institutions, in particular the Verkhovna Rada of Ukraine.

The introduction of information and communication technologies into the activities of the Ukrainian parliament was a major step forward on the path to European integration of our country. The development of electronic parliamentarianism has made it possible to fully automate the legislative process, increase the efficiency of parliament's activities, and improve the flow of information between the Verkhovna Rada of Ukraine and other state authorities, local government bodies, citizens, and legal entities.

The concept of an 'electronic parliament' was developed as part of Ukraine's administrative reform, as it contributed to improving the quality and efficiency of state and municipal services and the transparency of government bodies. At the

same time, in the context of the digitalisation of public administration, this concept continues to develop actively. Today, its evolution is determined by the growing level of technical innovation and changing socio-political conditions. In terms of technical innovation, the e-parliament is evolving towards the idea of the state as a platform, which represents more complex electronic tools than existing portals.

Keywords: *digitalisation, organisational form of parliamentary work, digital parliament, informatisation.*